

zoom

Milieunieuws uit je provincie juli | augustus | september 2018

25 jaar PIME

**Provincie
Antwerpen**

zOOM vind je ook op het internet: www.provincieantwerpen.be.
(geef het woord 'zOOM' in de zoekbalk in) Klik op de titel of de 'meer info' van een artikel (indien onderlijnd) om op meer informatieve pagina's terecht te komen.

Abonnement?

Je kunt je ook abonneren op de elektronische versie van de zOOM via onze website www.provincieantwerpen.be (trefwoord 'zOOM'). Vul hier het aanvraagformulier in. Zo help je ons een handje om de papierberg te verminderen!

Wijzigingen doorgeven?

Adres- of naamswijziging, meer of minder exemplaren, of toch liever geen gedrukt exemplaar meer? Je kunt alle wijzigingen aan bestaande abonnementen doorgeven op: leefmilieu@provincieantwerpen.be of T 03 240 57 19.

Colofon

zOOM is een uitgave van de deputatie van de provincieraad van Antwerpen: Cathy Berx, gouverneur-voorzitter, Luk Lemmens, Ludwig Caluwé, Inga Verhaert, Jan De Haes, Peter Bellens, Rik Röttger, leden en Danny Toelen, provinciegriffier.
Jaargang 8, nummer 3 (juli, augustus, september 2018)

Fotografie zOOM 2018/3:

Coverbeeld: Boommarter © Pixabay. De boommarter is een provinciale prioritaire soort
p.9, l © Michiel Cornelis. De boommarter is een provinciale prioritaire soort
p.16 © Toerisme Provincie Antwerpen, Mie De Backer
p.17 © 2018 Paul Nauwelaerts, Gemeente Edegem
Resterende afbeeldingen: © provincie Antwerpen

Redactieraad

Duan Gatto (dienst Vrijetijds- en Landschapsbeleving)
Evelien Aerts (dienst Landbouw- en Plattelandsbeleid)
Eva D'haenens (Arboretum Kalmthout)
Gerd Goris (PIME)
Hilde Gielen (dienst Integraal Waterbeleid)
Lieve Stoops (Groendomeinen regio Mechelen)
Martine Verhelst (dienst Omgevingsvergunning)
Nancy Wouters (Groendomeinen regio Kempen)
Peter Verdyck (Groendomeinen regio Antwerpen)
Sarah Wouters (Groendomeinen regio Mechelen)
Vera Nelen (Provinciaal Instituut voor Hygiëne)

Hoofredactie

Tinne De Mey, Britt Mertens, Britt Biermans

Eindredactie

Tinne De Mey, Britt Mertens, Britt Biermans

Vormgeving

www.madebydesign.be

Oplage

1200 exemplaren

Verantwoordelijke uitgever

Hilde Van Look, departementshoofd departement Leefmilieu

Inhoud

25 jaar PIME	4
Provincie gaat met scholen voor 30% minder energie	8
Leerstoel Zorg en Natuurlijke Leefomgeving.	9
Zeldzame boommarter gebruikt opnieuw amfibieëntunnel	9
Wereld Vismigratiedag – Ook de provincie deed mee!	10
Een nieuwe zomer, een nieuwe fietsroute!.	11
Ruimte voor water en beekherstel vloeien samen in de Grote Nete	11
Aan de slag met ecosysteemdiensten	12
Wandelplezier in de zuidrand	16
Meer dan 20 miljoen euro investering in klimaatprojecten in 2017.	18
Agenda	19-20
Neem zeker eens een kijkje op onze website www.provincieantwerpen.be . Hier vind je een antwoord op al je provincie-gelinkte vragen.	

Deze zOOM is gedrukt met vegetale inkt en op 100% gerecycleerd papier zonder optische witmakers.

25 jaar PIME

"25 jaar al bestaat het PIME. Dat betekent 25 jaar kwaliteitsvolle educatie over natuur, milieu en duurzame ontwikkeling. De druk op 'het onderwijs' om een antwoord te bieden op de grote maatschappelijke uitdagingen (milieu, gelijke kansen, burgerschap, informatietechnologie...) is hoog. Dat het PIME een ondersteunend aanbod biedt, is voor zoekende scholen een geschenk."

Rik Röttger, gedeputeerde van Leefmilieu, Natuur en Landschap en Duurzame Ontwikkeling

Het begon 25 jaar geleden ...

Op een oude stortplaats langs de Nete tussen Lier en Duffel vatten 25 jaar geleden de werken aan om het terrein een zinvolle herbestemming te geven. We kozen als provincie niet toevallig deze symbolische plek om natuur- en milieueducatie gestalte te geven!

De inrichting van het gloednieuwe educatieve centrum PIME – Provinciaal Instituut voor Milieu Educatie – bestond uit leslokalen, een tentoonstellingsruimte, een documentatiecentrum en kantoren. Op het buitenterrein van 5 ha voorzagen we de typische biotopen van de Netevallei en milieu-infrastructuur (zonnepanelen, geluidswanden, composteerterrein en waterzuivering).

In de loop der jaren werkten we een breed educatief aanbod uit over natuur, milieu en duurzame ontwikkeling. Onze prioritaire doelgroepen zijn de jongeren en leerkrachten van het secundair onderwijs, en in tweede instantie van het basisonderwijs, uit de regio.

Overzicht mijlpalen PIME:

- 1993: opening PIME (vzw) met tentoonstelling Milieu en duurzame ontwikkeling
- 1994: tentoonstelling Afval
- 1996: opening natuur- en milieueducatieve tuin; tentoonstelling Natuur en landschap
- 1998: tentoonstelling Water
- 2000: tentoonstelling Energie
- 2001: start MOS basisonderwijs, themawerking
- 2002: uitbreiding MOS basis-, secundair onderwijs, lerarenopleidingen
- 2003: tentoonstelling Kopen met je kop, duurzaam consumeren
- 2005: tentoonstelling Straffe kost, duurzame voeding
- 2008: tentoonstelling Naftofni, duurzame mobiliteit
- 2012: start NME/EDO-netwerk provincie Antwerpen (Natuur- en milieueducatie/Educatie voor Duurzame Ontwikkeling)
- 2013: heropening PIME (buitendienst) met renovatie gebouw, buitenklassen, vernieuwd aanbod, o.a. tentoonstelling Kies je klimaat
- 2013: doorstart MOS 2.0 met trajectbegeleiding-op-maat
- 2015: lancering inspiratieboek: Natuur- en milieueducatie voor duurzame ontwikkeling: van theorie naar praktijk
- 2018: 25 jaar PIME, ruim 250.000 deelnemers aan activiteiten

De provinciale begeleiders van MOS (vorige benaming Milieuzorg Op School) kregen hun uitvalsbasis in het PIME. MOS is een samenwerkingsverband tussen de Vlaamse overheid, de Vlaamse provincies en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De MOS-begeleiders ondersteunen basis- en secundaire scholen met procesbegeleiding en nascholingen op maat.

Van NME over EDO naar SDG's

Begin jaren negentig lag de uitdaging van natuur- en milieueducatie (NME) in het overbrengen van kennis, inzicht en vaardigheden om burgers te overtuigen milieuvriendelijker gedrag toe te passen. Halfweg jaren '90 maakte de eerder instrumentele benadering – educatie als middel om een boodschap over te brengen – plaats voor een meer participatieve benadering gestoeld op dialoog, overleg en levensecht leren.

De periode 2005-2014 werd door de Verenigde Naties uitgeroepen tot het Decennium van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO). Vooral in de NME-sector werd gesleuteld aan de vertaling van nieuwe inhouden (nieuwe kennis, actiegerichtheid, systeemdenken, waardeontwikkeling en omgaan met emoties) en nieuwe leerprocessen (verbreden, verbinden en integreren).

In 2015 engageerden 193 landen – waaronder België – zich om werk te maken van 17 globale doelstellingen over duurzame ontwikkeling: de Sustainable Development Goals (SDG's). De missie van PIME/MOS toont interessante raakvlakken met de SDG's, in het bijzonder met de doelen omtrent kwaliteitsvol onderwijs, duurzame productie- en consumptiepatronen en klimaatactie. Daar zetten we de volgende jaren verder op in!

Vanaf het begin trok het PIME de milieuthema's open naar duurzame ontwikkeling. Zo opende het centrum in 1993 haar deuren met de tentoonstelling 'Milieu en ontwikkeling' en lanceerde het kort nadien een gelijknamig informatief spel. Duurzame ontwikkeling bleef de rode draad vormen in het educatieve aanbod. Later volgden onder meer

tentoonstellingen over duurzaam consumeren, duurzame voeding en duurzame mobiliteit. De nieuwe inzichten op vlak van EDO verplichtten ons om het PIME-aanbod aan een grondige EDO-toets te onderwerpen.

Volgende 25 jaar

Om de grote milieu-uitdagingen, in het bijzonder de klimaatverstoring, aan te gaan, is het creëren van een draagvlak en gedragsverandering essentieel. De druk op 'het onderwijs' om een antwoord te bieden op de grote maatschappelijke uitdagingen (milieu, multiculturaliteit, gelijke kansen, burgerschap, informatietechnologie, ...) is immens. Een ondersteunend aanbod vanuit het PIME beantwoordt duidelijk aan een behoefte van het onderwijs.

In 1993 startte het PIME als een van de pioniers in de sector van natuur- en milieueducatie. 25 jaar en 250.000 bezoekers later is het PIME een toonaangevend centrum, zowel binnen als buiten de provincie Antwerpen, op vlak van natuur- en milieueducatie en educatie voor duurzame ontwikkeling, in het bijzonder voor secundair onderwijs. Ook in de toekomst blijven we ons ten volle inzetten om jongeren te leren denken over en werken aan een leefbare wereld voor nu en later voor hier en elders op de planeet.

Meer info?

Gerd Goris - PIME
T 015 30 61 21
gerd.goris@provincieantwerpen.be
www.provincieantwerpen.be [PIME](#)

Provincie gaat met scholen voor 30% minder energie

Veel scholen hebben oude gebouwen, waardoor hun energieverbruik erg hoog ligt. De uitgaven voor energie bedragen gemiddeld €100 per leerling per schooljaar. Samen met partners uit België (o.a. IOK en IGEMO), Nederland, Duitsland, Denemarken en Engeland, engageert de provincie zich om in verschillende scholen het energieverbruik en de CO₂-uitstoot te doen dalen met 30%. Het Europese Interreg Programma North Sea Region subsidieert het project, dat de naam 2Impreps heeft gekregen. Het unieke eraan is dat we werken op gedrag én techniek samen.

Scholen gaan uitdaging aan Anders gaan doen

Via Energy Challenges worden leerlingen uitgedaagd om zelf op zoek te gaan naar manieren om hun energieverbruik te

verminderen. Samen met leerkrachten en ondersteunend personeel gaan ze over tot actie: aanpassen van gedrag en nemen van kleine maatregelen. De collega's van MOS verzorgen de ondersteuning van dit traject.

Anders instellen

We starten 2Impreps in de scholen met een energieaudit. De directie en de gebouwbeheerder kiezen samen, begeleid door de provincie, welke grotere maatregelen uit deze audit kunnen worden uitgevoerd in de school.

Interreg
North Sea Region
2Impreps
European Regional Development Fund

Nemen al deel via provincie Antwerpen:

- De Knipoog (Ranst)
- PITO Stabroek (Stabroek)
- PTS Mechelen (Mechelen)
- PTS Boom (Boom)
- Avant campus Brialmontlei (Antwerpen)
- GO! Busleyden Atheneum campus Pitzemburg (Mechelen)
- CVO Toekomstonderwijs (Antwerpen)

Meer info?

Tinne De Mey – Dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid
tinne.demey@provincieantwerpen.be
Veerle Moons – MOS
Veerle.moons@provincieantwerpen.be
www.provincieantwerpen.be/2Impreps
www.northsearegion.eu/2Impreps

Zeldzame boommarker gebruikt opnieuw amfibieëntunnel

Na een eerste vaststelling vorig jaar (maart 2017) in Brasschaat, namen we in april opnieuw een boommarker waar die een amfibieëntunnel gebruikt! Biologiestudent Michiel Cornelis van de Universiteit Antwerpen bekijkt in het kader van zijn stage bij de provincie Antwerpen de werking van de amfibieëntunnels in Brasschaat en Essen. Hij bouwt verder op de eerste bevindingen van het onderzoek uit 2017 door Lotte Gielis.

Michiel werkt niet enkel met cameravallen, maar ook met amfibieëntunnelfuiken. Na controle van de cameravalbeelden door Kris Boers van de zoogdierenwerkgroep, blijkt dat het om dezelfde boommarker gaat als vorig jaar.

Meer info?

Kristin Van Laer – Dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid
T 03 240 59 80
kristin.vanlaer@provincieantwerpen.be
www.provincieantwerpen.be ♀ boommarker

Leerstoel Zorg en Natuurlijke Leefomgeving

De Provincie Antwerpen financiert vanaf 2019 de Leerstoel Zorg en Natuurlijke Leefomgeving binnen de Vakgroep Eerste Lijns- en Interdisciplinaire Zorg Antwerpen (ELIZA) aan de Universiteit Antwerpen. Deze financiering past perfect binnen de uitvoering van het provinciale biodiversiteitsbeleid.

De belangrijkste doelstelling is om binnen de eerstelijnsgezondheidszorg meer positieve aandacht voor en inzicht te krijgen in de link tussen zorg en de natuurlijke leefomgeving. De focus ligt op onderzoek, onderwijs en dienstverlening.

Op woensdag 28 maart 2018 vond de inauguratie plaats van de Leerstoel. Deze zal voortbouwen op het werk van het project Licht op Groen van de vakgroep ELIZA, in samenwerking met de Provincie Antwerpen.

Meer info?

Lieve Janssens – Dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid
lieve.janssens@provincieantwerpen.be
<https://www.uantwerpen.be/>

Wereld Vismigratiedag – Ook de provincie deed mee!

Op de Wereld Vismigratiedag (21 april) vragen we wereldwijd aandacht voor een vrije doorgang van vissen in beken en rivieren. Vissen moeten zich namelijk vrij stroomopwaarts kunnen bewegen om zich te voeden en voort te planten. Hindernissen in de waterlopen bedreigen hun voortbestaan.

Voor de provincie is het elke dag een beetje vismigratiedag. In onze waterlopen zijn zo'n 34 vissoorten thuis; 19 daarvan zijn bedreigd. Jaarlijks realiseren we dan ook een aantal maatregelen voor deze vissoorten.

Op 21 april nodigden we samen met Pidpa geïnteresseerde burgers uit om onze recente visvriendelijke inspanningen op de Wamp in Oud-Turnhout en Retie in te huldigen. Rik Röttger, gedeputeerde voor Leefmilieu, verwelkomde iedereen en bedankte Pidpa als partner in dit project en het Agentschap voor Natuur en Bos en de provinciale visserijcommissie voor de financiële steun.

Eén familie kreeg een specifieke dankjewel: zij stelden een klein stuk grond ter beschikking om in dit project een derde oeverzone te realiseren. Nadien mochten enkele enthousiaste kinderen helpen bij de symbolische uitzetting van een aantal windes in de Wamp. Daarop volgde een korte wandeling waarbij we de gekozen maatregelen zoals een vistrap, een oeverzone, een paairiffle en een stroom-deflector toelichtten.

Nadien trakteerde de provincie de ongeveer 80 aanwezigen op een lekker ijsje en dankzij de waterbar van Pidpa konden we ook die dag genieten van heerlijk drinkwater. Een welgekomen verfrissing onder een stralend zonnetje! De grote opkomst en het mooie weer maakten van deze namiddag de perfecte afsluiter van een geslaagd project.

Meer info?

Bianca Veraart, projectverantwoordelijke Dienst
Integraal Waterbeleid
T 03 240 54 57
bianca.veraart@provincieantwerpen.be

Een nieuwe zomer, een nieuwe fietsroute!

"Veleau Koude Beekvallei"

De Koude Beekvallei is een erg waardevolle groene long in de Zuidrand met gezonde, blauwe aders. Je start de ontdekkingstocht in het Rivierenhof, maar je kunt uiteraard ook ergens anders inpikken. De route voert je helemaal tot de bron van de Koude Beek in Hove. Je fietst door rustige straten of pal langs ingrepen in het landschap die meer ruimte aan water en natuur geven. Met je smartphone kun je de route makkelijk volgen en zie je info verschijnen over de provinciale overstromingsgebieden en andere bezienswaardigheden op je tocht.

Meer info?

De routes en info over de Koude beek vind je via onze website www.provincieantwerpen.be ☞ veleau ☞ koude beek

15

Voorbeeld van visvriendelijke ingreep verder stroomopwaarts

Ruimte voor water en beekherstel vloeien samen in de Grote Nete

Wist je dat onze provincie één van de belangrijkste natuurgebieden van Europa rijk is? De vallei van de Grote Nete herbergt unieke fauna en flora en maakt deel uit van het Natura 2000-netwerk. Dat betekent ook dat de Europese Commissie financieel een stukje bijdraagt aan de initiatieven die hier genomen worden om de natuur te beschermen.

Natuurpunt, de provincie en de Vlaamse Milieumaatschappij staken de koppen bij elkaar en werkten het "LIFE-project Grote Netewoud" uit. Concreet zal de dienst Integraal Waterbeleid het leefgebied van een aantal kwetsbare vissoorten zoals de beekprik, rivierdonderpad en kleine modderkruiper nog verder optimaliseren.

Tegelijk creëren we ook meer ruimte voor water. Over een lengte van in totaal één kilometer wordt de relatie tussen de Grote Nete en de vallei hersteld. We gaan oevers verlagen en afschuinen, en een recht stuk terug laten kronkelen in

een overstroombaar winterbed. Verder krijgen enkele zijgrachten opnieuw een betere verbinding met de Grote Nete. Het dode hout langs de oevers doet dienst als schuilplaats voor vissen.

Nog even en de vergunningsprocedure is afgerond. Dan zullen we de nodige toestemmingen in handen hebben en de werken mogen aanbesteden. Normaal gezien vatten vanaf september de inrichtingswerken aan.

Meer info?

Bianca Veraart, projectverantwoordelijke
Dienst Integraal Waterbeleid
T 03 240 54 57
bianca.veraart@provincieantwerpen.be

Aan de slag met ecosysteemdiensten

Ecosysteemdiensten zijn de voordelen die wij (de mensen) van de natuur (ecosystemen) ontvangen. De erkenning dat de natuur aan de mensheid verschillende diensten levert, komt al van de Griekse wijsgeer Plato, die begreep dat ontbossing kan leiden tot bodemerosie en het droogvallen van bronnen. Vanaf het begin van de mensheid maken we deel uit van, en zijn we afhankelijk van de ecosystemen. De jager-verzamelaar was voor voeding en bescherming helemaal afhankelijk van producten uit de natuur. Als moderne mens passen we onze omgeving aan om te voldoen aan onze behoeften, maar toch zijn ook wij afhankelijk van de ecosystemen rondom ons. Denk maar aan ons voedsel, verkoeling op warme dagen, bestuiving door insecten, bescherming tegen overstromingen, luchtzuivering of groene ruimte voor recreatie.

Ecosysteemdiensten als tool

Zijn ecosysteemdiensten nu gewoon een leuk concept, of kunnen ze ook concreet iets betekenen voor ons? Daarmee hebben we de afgelopen jaren geëxperimenteerd, en ons antwoord is volmondig: ja!

Het werken met ecosysteemdiensten kwam in een stroomversnelling door projecten zoals Ecoplan, het Natuurrapport door het INBO, de Natuurwaardeverkenner,... Deze projecten vertaalden de informatie uit wetenschappelijke publicaties naar bijvoorbeeld kaarten in een geoloket of een webtool. De informatie van minstens 18 ecosysteemdiensten werd zo gebundeld op één platform. De informatie is nu gemakkelijk beschikbaar en kan door iedereen gratis worden gebruikt. Dankzij het Strategisch open ruimteproject "Landschap in Actie!" kregen wij de kans om te experimenteren hoe we die informatie concreet kunnen gebruiken bij bijvoorbeeld de inrichting van het landschap.

De kaarten met ecosysteemdiensten geven **inspiratie**, heel vroeg in het planningsproces. De kaarten bevatten een schat aan informatie en helpen om de natuurlijke sterktes van een bepaald (deel)gebied snel te verzamelen.

Daarnaast laten de kaarten ook zien dat een bepaalde keuze, afhankelijk van waar in het landschap, heel andere ecosysteemdiensten kan leveren. Ook een **verschillend beheer** kan effecten hebben. Zo wordt bijvoorbeeld de keuze die boscijneers moeten maken tussen naalldhout en loofhout objectiever. Als ze informatie krijgen over alle mogelijke functies van een bosperceel zijn ze bereid om diensten voor het algemeen belang (afvang fijn stof, koolstofopslag) boven hun eigen belang (houtproductie) te stellen.

Ecosysteemdiensten zijn erg geschikt om de **blik te verruimen** en ook de andere kansen te zien van een bepaald gebied, bv. een bosgebied dat ook erg geschikt is voor waterretentie. Maar ook om te laten zien dat een deelgebied deel uitmaakt van een groter geheel, bv. een perceel waar nu al het afstromende water van de bebouwde percelen rondom kan infiltreren. Diensten die misschien niet direct zichtbaar zijn, maar wel belangrijk voor onze levenskwaliteit, worden zichtbaar dankzij de tools. Ze kunnen in die zin ook gebruikt worden als **overtuigingsmiddel**. Ze zorgen ervoor dat partners met een verschillende achtergrond sneller dezelfde taal vinden waardoor een echt gesprek mogelijk wordt.

Nog eenvoudiger informatie vinden

Als dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid willen we de informatie nog eenvoudiger ter beschikking stellen. We werken per gemeente aan een kaartenbundel die de informatie bundelt. De kaart toont de gemeente en wordt steeds vergezeld van een tekstje met een woordje uitleg over de kaart en hoe ze kan worden gebruikt.

Daarnaast zien we ook heel wat kansen voor trage wegen, waterlopen en de bermen erlangs. Ze liggen naast wegen, langs akkers en weiden, lopen door industriegebieden en woongebieden,... Het zijn groene lijnen door het landschap met een schat aan diensten. Ze versterken zo het landbouwgebied, het industriegebied, de wijk,... Ook die kansen willen we letterlijk op kaart weergeven.

Dit kunnen ecosysteemdiensten voor ons doen:

Een bomenrij naast een asfaltweg zorgt voor schaduw waardoor het asfalt minder snel opwarmt. Fijn stof uit de lucht blijft kleven aan de bladeren en spoelt weg met de volgende regenbui. De bladeren verdampen water en koelen op warme dagen de omgeving af. Op weg naar huis zorgt groen ervoor dat ons stressniveau daalt. Bestuivende insecten vinden er een plek om te overnachten,... Houtkanten laten vleermuizen toe hun weg te vinden door een open gebied. Bloemrijke bermen geven vlinders de kans om door een bosgebied te fladderen. Overtollig regenwater dat de kans krijgt om in een brede gracht in de bodem te trekken vult het grondwater aan. Het hout dat vrijkomt bij het beheer ervan wordt nuttig gebruikt om bijvoorbeeld een school in de omgeving te verwarmen.

Meer info?

Inge Vermeulen - Dienst Duurzaam
Milieu- en Natuurbeleid
T 03 240 59 83
inge.vermeulen@provincieantwerpen.be

Wandelplezier in de Zuidrand

De Zuidrand is een streek met natuurlijke landschappen en historische sites. Je vindt er een fijnmazig groenblauw netwerk van waterlopen verweven met landbouwland-schappen, kasteelparken, bosfragmenten, relictten van oude bossen en kleine landschapselementen. Met de Zuidrand Wandelapp en de kaart van het wandelgebied Zuidrand wil de Streekvereniging Zuidrand deze, soms verborgen, parels voorstellen aan wandelaars.

Interactieve wandelapp

De interactieve Zuidrand-wandelapp is speciaal ontwikkeld voor gezinnen met weetgrage kinderen tussen 5 en 13 jaar. De app prikkelt de speur- en staplust van de kinderen en biedt een unieke combinatie van tof wandelen, spelenderwijs ontdekken en opdrachtjes uitvoeren. Samen met het detectiveduo Noor en Lukas ontrafelen kinderen de vier spannende Zuidrand-mysteries in Kontich, Edegem, Aartselaar en Boechout.

De app gidt je veilig en eenvoudig van punt tot punt en laat het hele gezin de wandeling nog alerter beleven. De app is gratis te downloaden in de Google of Apple Appstore en is geschikt voor iPhone (iOS 9 en hoger) en smartphones op Android vanaf versie 4.4. Zoek op 'Zuidrand wandelapp'.

Wandelkaart Zuidrand

De kaart van het wandelgebied Zuidrand leidt wandelaars via bewegwijzerde paden langs de mooiste plekken van de Zuidrand. De Streekvereniging Zuidrand lanceert op 30 juni haar nieuwe kaart. Af-spraak om 14u aan het kasteel Hof ter Linden in Edegem voor een mooie wandeling, verrassende activiteiten en lekkers uit de streek. Je kunt hier als eerste de wandelkaart aankopen. Nadien zal ze te verkrijgen zijn in de Zuidrandgemeenten.

De Streekvereniging Zuidrand is een samenwerkingsverband tussen zeven gemeenten (Aartselaar, Borsbeek, Edegem, Hove, Kontich, Lint en Morsel), de provincie Antwerpen en de Vlaamse Overheid. De gemeente Boechout werkt samen met de Streekvereniging voor de wandelapp. De kaart van het wandelgebied werd gerealiseerd in samenwerking met de Zuidrand gemeenten, de provincie Antwerpen en de vrijwilligers uit de wandelwerkgroep.

Meer info?

Lotte Meuleman – Dienst Duurzaam
Milieu- en Natuurbeleid
T 3 240 57 42
lotte.meuleman@provincieantwerpen.be
Info over de Zuidrand:
www.provincieantwerpen.be > zuidrand

Meer dan 20 miljoen euro investeringen in klimaatprojecten

Stad Mortsel kiest voor duurzame nieuwbouw buitenschoolse kinderopvang

Brandstofcellen voor duurzame energieproductie in Stad Antwerpen

Inspiratiebundel met mooie voorbeelden

Elk jaar bundelt de provincie Antwerpen gemeentelijke voorbeeldacties rond klimaat. Gedeputeerde van Natuur en Leefmilieu, Rik Röttger, is blij met het resultaat: "In onze provincie is het intussen duidelijk dat verschillende klimaatmaatregelen bij de gemeenten ingeburgerd zijn, maar er is ook ruimte voor innovatieve projecten. The next big thing will be a lot of small things, stelde Thomas Lomée. Wel, alle aan ons gerapporteerde projecten waarvoor de reductie berekend kon worden, zorgden in 2017 voor minstens 1500 ton minder CO₂ in de lucht, ofwel het equivalent van de jaarlijkse CO₂-uitstoot van 275 woningen. Een goede zaak voor het klimaat."

In de nieuwe pers- en inspiratiebundel met klimaatprojecten in de provincie vind je de maatregelen uit 2017 waar de gemeenten trots op zijn. Het bewijst dat het klimaatengagement bij de lokale besturen leeft én (blijvend) werkt! Met deze maatregelen alleen al investeerden de gemeenten meer dan 20 miljoen euro in de strijd tegen de klimaatverandering. En dat is nog maar het tipje van de ijsberg, want we weten dat er nog méér gebeurt dan de projecten van de 41 gemeenten.

Uiteenlopende klimaatprojecten

De inspiratiebundel bevat maatregelen gaande van realisatie van windturbines, het opstarten van een klimaatplatform voor bedrijven, de opening en afbakening van fietsvriendelijke routes tot inzetten op brandstofcellen Ook de klassiekers, als bijvoorbeeld duurzame renovatie van gemeentegebouwen, komen in de bundel voor.

Groenagenda provinciale domeinen

Terra Nova

- ▶ Van 1 juni tot 30 september 2018
- ▶ Verspreid over de provinciale domeinen
- ▶ Programma en tickets op www.terranova.be

Op zoek naar betaalbare, verrassende en avontuurlijke activiteiten dicht bij huis? In 2018 biedt Terra Nova opnieuw originele, gezinsvriendelijke overnachtingen in de provinciale groendomeinen. Je kunt ook komen onthaasten in een prachtig groen landschap, de Flandriens achterna fietsen van velodroom naar velodroom, kamperen tussen de historische soldaten of een openluchtfilm meepikken.

Kinderworkshop: bloemschikken voor moederdag

- ▶ Dinsdag 14 augustus (10.00 - 12.30 uur)
- ▶ Arboretum Kalmthout, Heuvel 8, 2920 Kalmthout
- ▶ Prijs: € 18,50. Jaarkaarthouders € 16. Inschrijven via www.arboretumkalmthout.be
- ▶ bloemschikken
- ▶ Leeftijd: tussen 7 en 15 jaar

Verras je mama of oma op Moederdag met je eigen creatie! Zeker weten dat dit hét mooiste cadeau zal zijn. Inschrijven op de website.

Makkelijke maatregelen voor iedereen

Via de app op www.deklimaatstrijd.be kun je de strijd aangaan om in je dagelijkse leven met kleine inspanningen het tij te doen keren en daar te starten waar het het makkelijkst is. Bij jezelf, bij de burens, in je gemeente. Zo kun je je gemeente aan de titel 'Gemeente met de Kleinste Ecologische Voetafdruk' helpen.

Ook zonder smartphone kun je je steentje bijdragen. Op www.vriendvan.be staan talrijke handige tips over wat je zelf kunt doen voor het verbeteren van je voetafdruk.

Meer info?

Els van Praet – Dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid
T 03 240 66 83
klimaat@provincieantwerpen.be
www.provincieantwerpen.be
☞ klimaatrealisaties

Arboretum Kalmthout

Zomerspeurtocht

- ▶ Zaterdag 7 juli 2018 tot vrijdag 31 augustus 2018 (10.00 - 17.00 uur)
- ▶ Arboretum Kalmthout, Heuvel 8, 2920 Kalmthout
- ▶ Prijs: Inbegrepen in toegangsticket. Kinderen -12 jaar gratis.
- ▶ Meer info op www.arboretumkalmthout.be
- ▶ ☞ [zomerspeurtocht](#)

De hele zomer lang kan je deelnemen aan een spannende speurtocht doorheen de arboretumtuin.

Tomatenfestival

- ▶ Zaterdag 1 september en zondag 2 september 2018 (10.00 - 17.00 uur)
- ▶ Arboretum Kalmthout, Heuvel 8, 2920 Kalmthout
- ▶ Prijs: € 8,50. Jaarkaarthouders en kinderen -12 jaar gratis. Kaarten in vvk beschikbaar.
- ▶ Meer info op www.arboretumkalmthout.be
- ▶ ☞ [tomatenfestival](#)

Je ontdekt hier honderden verschillende tomaten. Er zijn ook kookdemonstraties, brix-metingen, een lezing en verkoop van tomatenzaden.

Groenagenda provinciale domeinen

Regio Antwerpen

Stekken van planten en rozen

- ▶ Zondag 9 september 2018 (10.00 – 12.00 uur)
- ▶ Kasteel Rivierenhof
- ▶ Gratis! Vooraf inschrijven verplicht (vanaf 13 augustus via www.provincieantwerpen.be
📍 Rivierenhof Stekken van planten en rozen)
- ▶ Meer info via T 03 360 52 18

Je leert hoe je een stek neemt en met welke planten dat kan. Je ziet ook hoe planten in de serre van het Rivierenhof winterklaar worden gemaakt.

Wandel mee over de paarse heide

- ▶ Zondag 9 september 2018 (10.00 – 12.00 uur)
- ▶ Kesselse Heide – parking Lindekensbaan, Nijlen
- ▶ Gratis! Inschrijven verplicht (vanaf 13 augustus via www.provincieantwerpen.be
📍 wandel mee op de paarse heide)
- ▶ Meer info via T 03 360 52 18

Wanneer de zomer ten einde loopt, is de Kesselse Heide op haar mooist. De gids vertelt je hoe dit landschap is ontstaan en waarom er zoveel inspanningen worden geleverd om het in stand te houden. Je ontdekt ook welke planten en dieren de heide zo uniek maken. Trek je stapsschoenen aan en wandel mee!

Regio Kempen

Zomerzoektocht 'Alice in Wonderland'

- ▶ Doorlopend van 25 juni t.e.m. 16 september 2018
- ▶ Provinciaal Groendomein Hertberg, Parking Noord, richting Bergom, Diestsebaan, 2230 Herselt
- ▶ Iedereen welkom, gratis toegang. Inschrijven is niet nodig. Lengte wandeling 4 km, toegankelijk voor rolwagens en buggy's.

Alice beleefde de meest bizarre avonturen in het land onder het konijnenhol. Ze neemt je mee op een sprookjesachtige raadseltocht, diep in de bossen van Hertberg. Of jij de weg terug zal vinden, hangt van jou af. Een wandeling voor kleine doeners, durvers en denkers.

Gezinszoektocht 'De Reeënridder'

- ▶ Doorlopend van 27 juni t.e.m. 31 augustus 2018
- ▶ Provinciaal Groendomein Prinsenspark
- ▶ Kastelsedijk 5, 2470 Retie
- ▶ Iedereen welkom, opdrachten voor 8- tot 10-jarigen. Gratis toegang. Lengte wandeling 4 km, toegankelijk voor rolwagens en buggy's.

Tijdens deze 2 uur durende wandeling ontdekken kinderen de reeënridder en zijn prachtige bospaleis, diep in de bossen van het Prinsenspark. Bij elke halte horen leuke doe-opdrachten of kun je natuurkennis vergaren.

Sterren kijken i.s.m. Volkssterrenwacht Urania

- ▶ Zaterdag 15 september 2018 (21.30 – 23.30 uur)
- ▶ Provinciaal Groendomein De Averegeten, Boonmarkt 4a, 2220 Heist-op-den-Berg
- ▶ Voor iedereen vanaf 12 jaar; Honden niet toegelaten
- ▶ Gratis deelname, inschrijven t.e.m. dinsdag 11 september 2018 via averegeten@provincieantwerpen.be.

Bij heldere hemel is een ongekennde sterrenpracht te bewonderen. Samen met Volkssterrenwacht Urania kunnen we misschien Saturnus spotten of op zoek gaan naar enkele sterrenbeelden!

Regio Mechelen

Achter de schermen met de technische ploeg in Broek De Naeyer

- ▶ Vrijdag 20 juli (14.00 – 17.00 uur)
- ▶ Provinciaal Groendomein Broek De Naeyer, Willebroek
- ▶ Gratis! Inschrijven verplicht (via www.provincieantwerpen.be
📍 kalender Broek De Naeyer)

Ontdek één van onze minder bekende domeinen. Ga mee op pad met de technische ploeg en kom meer te weten over de werken die hier uitgevoerd worden.

Vleermuizenwandeling

- ▶ Vrijdag 24 en zaterdag 25 augustus (20.00 uur)
- ▶ Provinciaal Groendomein Vrijbroekpark, Mechelen
- ▶ Gratis! Inschrijven verplicht (via www.provincieantwerpen.be
📍 kalender Vrijbroekpark)

Tijdens deze avondwandeling ga je samen met de domeinwachter op zoek naar vleermuizen. Vooraf krijg je interessante informatie over deze bijzondere, vliegende zoogdieren.

Zonnige groeten uit Vrijbroek

- ▶ Zondag 26 augustus (13.00 – 18.00 uur)
- ▶ Provinciaal Groendomein Vrijbroekpark, Mechelen
- ▶ Gratis! Inschrijven verplicht (via www.provincieantwerpen.be
📍 kalender Vrijbroekpark)

Eindig de zomervakantie met een tocht voor grote en kleine reizigers door de bloementuinen van het Vrijbroekpark.

Meer info?

www.provincieantwerpen.be

Departement Leefmilieu

Bezoekersadres: Desguinlei 100, 2018 Antwerpen
Postadres: Koningin Elisabethlei 22, 2018 Antwerpen
www.provincieantwerpen.be